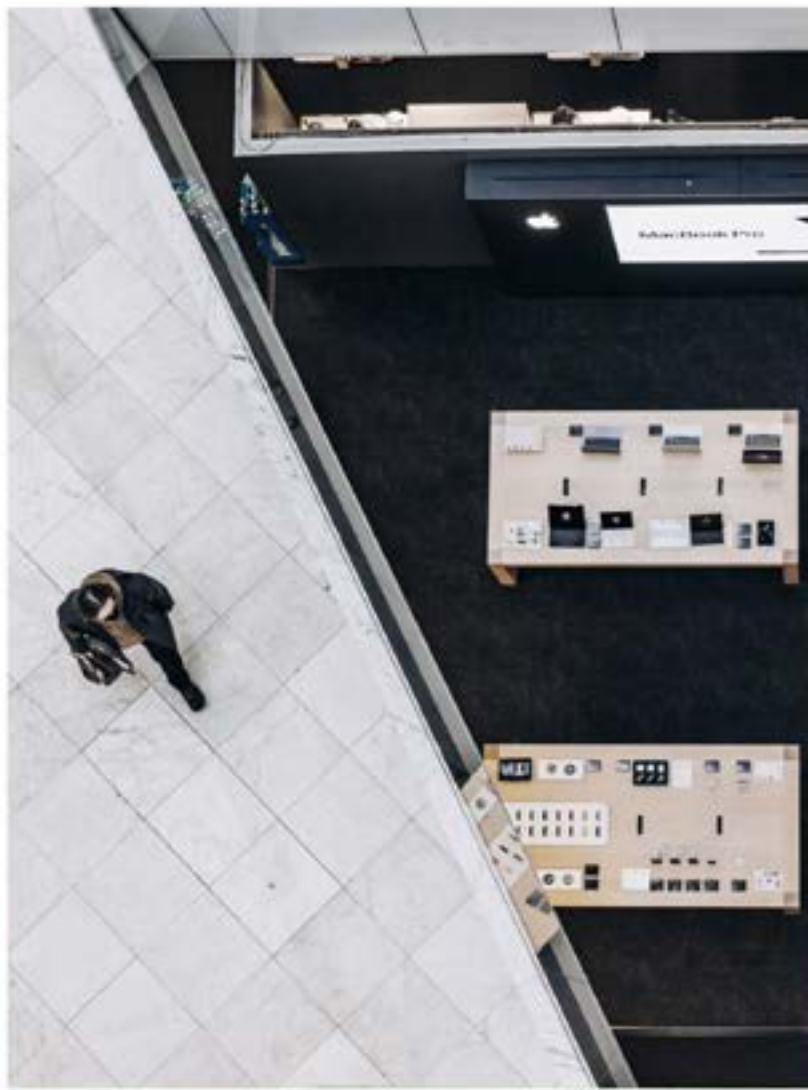




MONIPUOLINEN JA
ELINVOIMAINEN
ERIKOISKAUPPA ON KOKO
YHTEISKUNNAN ETU

Erikoiskaupan tavoiteohjelma
vaalikaudelle 2023–2027

SISÄLTÖ

02

JOHDANTO

03

MONIPUOLINEN JA ELINVOIMAINEN
ERIKOISKAUPPA LUO TYÖPAIKKOJA
JA HYVINVOINTIA

05

ERIKOISKAUPAN HAASTEET

06

YRITTÄMISEEN JA TYÖLLISTÄMISEEN
KANNUSTAVA VEROTUS

09

KASVUN MAHDOLLISTAVA
TASAPUOLINEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

11

TULEVAISUUS JA INNOVAATIOT

13

TOIMIVAT TYÖMARKKINAT



JOHDANTO

Erikoiskauppa on harvinaisen kiinnostava kaupan ala. Tiedän sen siitä, että olen ollut töissä erikois kaupassa koko työurani. Minun ja erikoiskaupan yhteiselle matkalle on mahtunut koko kauppa: olen ollut mukana valmistavasta teollisuudesta vähittäiskauppaan. Välissä on ollut maahantuontia ja tukkukauppaa, ostamista sekä myymistä kotimaassa ja yli mannerten. Kaikissa eri tehtävissä olen ollut etsimässä asiakkaita ja yrittänyt ymmärtää asiakkaiden tarpeita. Olen hakenut kannattavaa kasvua ja löytänyt itseni purkamasta kaupan esteitä.

Kun kilometrejä kertyi tarpeeksi ja tuli mahdollisuus päästä tekemään töitä koko alan eteen, tartuin tarjoukseen. Koska näin pääsin tarkastelemaan Suomessa toimivaa monipuolista erikoiskauppaa kokonaan uudesta näkökulmasta.

Ja nyt haluaisin kertoa koko erikoiskaupan tulevaisuudesta ja näkymistä. Erikoiskauppaa muuttaa ratkaisevasti digitalisaatio ja asiakkaiden kulutuskäyttäytyminen, tarpeet ja arvostukset. Teille arvoisat päättäjät, meillä erikoiskaupan väellä on tärkeä viesti: Suomessa toimiva erikoiskauppa pitää osaltaan talouden rattaat pyörimässä, luo hyvinvointia ja tarjoaa monipuolista ja mielekästä työtä. Mutta sitä varten tarvitsemme reilut pelisäännöt kaikille toimijoille ja sellaisen Suomen, joka innostaa erikoiskauppiaita investoimaan ja kasvamaan.

Tarkemmat esimerkit ja erikoiskaupan toiveet löytyvät tästä ohjelmasta, johon olemme koonneet Erikoiskaupan liitto Edun tavoitteet.

Pidetään yhdessä erikoiskaupat Suomessa!

Ulla Pöllänen, toimitusjohtaja
Erikoiskaupan liitto ETU

Monipuolinen ja elinvoimainen erikoiskauppa luo työpaikkoja ja hyvinvointia

Kaupan ala luo hyvinvointia. Yksittäisenä toimialana kauppa on Suomen suurin työllistäjä 270 000 työllisellä. Välillisesti kauppa työllistää arviolta 450 000 suomalaista. * Elinvoimainen ja kilpailukykyinen kaupan ala luo uusia työpaikkoja ja mahdollistaa uusien yritysten synnyn. Uudet työpaikat ja suomalaisten toivomat uudet palvelumuodot syntyvät laaja-alaisen ja elinvoimaisen erikoiskaupan parissa.

Erikoiskauppa pitää sisällään vähittäiskaupan yritykset, jotka myyvät kulutustavaroita, poissulkien päivittäistavarakaupat ja tavaratalot.

Erikoiskauppoja ovat muun muassa vaate- ja kenkäkaupat, kirjakaupat, kodintekniikkakaupat, optisen alan kaupat, rauta- ja sisustuskaupat, terveystuotekaupat ja muut tiettyjen tuotteiden ja niihin liittyvien palveluiden myyntiin erikoistuneet vähittäiskaupat. Suurin osa kaupan alan yrityksistä on pieniä tai keskisuuria yrityksiä.

Suomessa toimivat erikoiskaupan yritykset ovat merkittävä työllistäjä ja hyvinvoinnin tuoja. Suuri osa kaikesta kaupasta on erikoiskauppaa ja se työllistää merkittävän määrän suomalaisia.



Pelkästään Erikoiskaupan liitto ETU ry:n kolmentoista toimialayhdistyksen jäsenyritykset työllistävät noin 41 000 ihmistä, ja niiden liikevaihto oli vuonna 2020 yli 16 miljardia euroa. Liittoon kuuluu yllä mainittujen toimialojen lisäksi lääketeollisuuden ja eri alojen tukkukaupan toimijoita.

Erikoiskaupan liiton tärkein tehtävä on luoda hyvät ja tasapuoliset toimintaolosuhteet erikoiskaupan kaupoille ja palveluille.



Erikoiskauppa ja koko kaupan ala lukuina

Erikoiskaupan liitto ETU	Kaupan ala
• Jäsenyritysten liikevaihto 16 mrd€ • 13 toimialaa • 900 yritystä • 3 000 toimipistettä • 41 000 työllistä	• Liikevaihto 118 mrd€ (2020) • Vähittäiskaupan osuus 39,8 mrd€ • Erikoiskaupan osuus vähittäoskaupasta 53% • 270 000 työllistä

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus 2021 ja Tilastokeskus, yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto 2020

* Lähde: Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko kaupan toimialasta VNS 12/2022 vp

Erikoiskaupan haasteet

Erikoiskauppa elää keskellä murrosvaihetta. Kuluttajien siirtyminen verkkokauppaan ja kansainvälisten verkkokauppajättien rantautuminen Suomeen haastavat erityisesti pienet kotimaiset erikoiskaupan yritykset.

Kivijalkakaupan haasteena on hiljenevät kaupunkikeskustat sekä kaupan keskittyminen suuriin ostoskeskuksiin ja marketteihin. Viihtyisien ja elinvoimaisten kaupunkikeskustojen kehittämiseen tarvitaan laajaa yhteistyötä poliittisten päättäjien, viranomaisten ja yritysten välillä.

Kaupan alan keskeinen haaste liittyy työvoiman saatavuuteen.

Erikoiskauppa tarvitsee osaavaa henkilökuntaa erilaisiin kaupan tehtäviin. Erityisosaamista omaavaa työvoimaa tarvitaan erityisesti kaupan digitalisaatiohankkeisiin ja kehittämistehtäviin mutta myös muihin erityisosaamista vaativiin tehtäviin eri kaupan toimialoilla.

Koronakriisi aiheutti lisää haasteita erikoiskaupan yrityksille.

Tartuntataudin leviämisen yhteydessä käyttöön otetut rajoitustoimet hiljensivät kaupunkien

keskustat ja kauppakeskukset. Osa erikoiskaupan toimialoista selvisi koronakriisistä paremmin kuin toiset mutta kriisi jätti pysyvän jäljen ja muutti kaupankäynnin edellytyksiä.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan mullisti maailmaa. Ukrainan kriisin myötä kiihtynyt inflaatio ja epävarmat tulevaisuudennäkymät ovat heikentäneet merkittävästi kuluttajien luottamusta omaan talouteen. Kohonneet energianhinnat vähentävät suomalaisten ostovoimaa. Kulutustavaroiden hankintaa lykätään kotitalouksien pyrkiessä selviytymään kohonneista energian ja ruoan hinnoista.

Vaikeassa tilanteessa tarvitaan positiivisia signaaleja. Erikoiskaupan osalta on tärkeää saada aikaan uudistuksia, joiden avulla voidaan parantaa yritysten kasvun edellytyksiä ja sitä kautta tukea suomalaista yrittäjyyttä ja työllisyyttä. Kaupan alan toimintaympäristöä pitää kehittää tasapuolisemmaksi ja suomalaisten ostovoimasta on huolehdittava suhdanteesta riippumatta.

Yrittämiseen ja työllistämiseen kannustava verotus

Taloudellisen epävarmuuden aikana tarvitaan toimia, jotka piristävät taloutta ja luovat pohjaa positiiviselle kiertelle. Selvä ohjelma verotuksen keventämiseksi on tässä tilanteessa paras lääke. Suomen kireää verotus heikentää erikoiskaupan yritysten mahdollisuuksia kasvaa ja kehittää toimintaansa. Verotus rasittaa ennen kaikkea Suomessa tehtäviä ja verotettavia kuluttajapalveluita ja palveluihin liittyviä tuotteita. Kuluttajille muodostuu kannustin ostaa palveluita ja tuotteita ulkomaisista verkkokaupoista, joiden verotus on keveämpää ja joita ei koske sama sääntely kuin kotimaisia erikoiskaupan yrityksiä.

Erikoiskaupan yritysten mahdollisuutta kehittää toimintaansa ja työllistää nykyistä enemmän, edellyttää markkinaehtoisien palvelusektorin toimintaympäristön parantamista. Verotusta on kevennettävä suomalaisten ostovoiman turvaamiseksi. Palveluiden tuottaminen on Suomessa kallista, verojen ja veroluonteisten maksujen kasautuessa moninkertaisesti palvelutyön hintaan. Työn hinta on tällä hetkellä suhteellisesti paljon korkeampi kuin kuluttajien

ostovoima. Kevyemmän verotuksen myötä työllistäminen ja työllistyminen saadaan nykyistä kannattavammaksi. Erikoiskaupan liitto esittää tuloverotuksen keventämistä miljardilla eurolla. Verokevennys tulee kohdentaa tasaisesti kaikkiin tuloluokkiin, jottei verotuksen progressio entisestään kasva.



Yritysverotuksen pitää olla oikeudenmukaista ja veropolitiikassa pitää pyrkiä sellaisiin ratkaisuihin, jotka kannustavat kasvuun ja työllistämiseen. Erikoiskaupan liitto kannattaa yritysverotuksen kehittämistä Viron mallin mukaisesti. Osakeyhtiön voittovaroja tulisi verottaa nykyistä kevyemmin, mikäli varat jäävät yhtiön taseeseen. Voittovaroja verotettaisiin täysimääräisesti vasta siinä vaiheessa, kun voittovarot jaetaan osinkoina. Uudistus parantaisi yritysten mahdollisuuksia investoida ja kehittää toimintaansa.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan nosti öljyn maailmanmarkkinahintaa. Sen seurauksena suomalaisten maksamat polttoainehinnat nousivat kipurajan yli. Polttoaineiden hintaan vaikuttavat Suomessa myös kireä polttoaineverotus ja kiristynyt biopolttoaineen jakeluvelvoite. Korkea polttoainehinta heikentää kansalaisten ostovoimaa ja nostaa kuljetuskustannuksia. Kuljetuskustannusten nousu heikentää erikoiskaupan yritysten kannattavuutta ja nostaa kuluttajahintoja. Erikoiskaupan liitto pitää tärkeänä, että polttoaineverotusta kevennetään tuntuvasti ja kuljetusyrityksille

kohdennetaan pysyviä tukimekanismeja polttoainekustannusten heilahteluiden tasaamiseksi.

Kotitalousvähennys on tärkeä väline, jolla kannustetaan yksityisiä kuluttajia hankkimaan tarvitsemiaan palveluita ja teettämään remontteja. Kotitalousvähennys vähentää harmaata työtä ja parantaa rehellisesti toimivien yritysten toimintaedellytyksiä.

Kotitalousvähennyksen korotus lisäisi palveluiden kysyntää ja parantaisi työllisyyttä. Erikoiskaupan liitto esittää, että kotitalousvähennyksen maksimirajaa korotetaan 5 000 euroon. Samalla kotitalous-, hoiva- ja hoitotyötä koskeva maksimivähennys laajennetaan koskemaan asunnon perusparannus- ja kunnostustöitä. Vähennyksen piiriin lisätään myös suunnittelupalvelut, jotka nykyjärjestelmässä jäävät vähennyksen ulkopuolelle.

Toimenpiteet verotus

- Kevennetään tuloverotusta kaikissa tuloluokissa yhteensä miljardilla eurolla vaalikauden 2023–2027 aikana.
- Toteutetaan yritysverotuksen kokonaisuudistus, joka kannustaa yrityksiä investoimaan ja työllistämään.
- Kevennetään polttoaineverotusta ja otetaan käyttöön kuljetusyritysten tukimekanismi, mikä tasaa polttoainekustannusten heilahteluja.
- Korotetaan kotitalousvähennyksen maksimivähennys 5 000 euroon ja laajennetaan maksimivähennys koskemaan myös asunnon perusparannus- ja kunnostustöitä sekä suunnittelupalveluita.



Kasvun mahdollistava tasapuolinen toimintaympäristö

Lähes puolet suomalaisten kuluttajien tekemistä verkko-ostoksista tehdään tänä päivänä Suomen ulkopuolelta. Suomalaiset erikoiskaupan yritykset tarvitsevat tasapuolisia kilpailuolosuhteita pystyäkseen vastaamaan kansainväliseen kilpailuun. Tällä hetkellä kaupan alan toimintaympäristössä on useita tekijöitä, jotka vaikeuttavat tasavertaista kilpailua.

Vaikka kilpailuympäristö on viime vuosikymmenten aikana muuttunut merkittävästi, on alan sääntely edelleen laadittu pitkälti kansallista kivijalkakauppaa silmällä pitäen. Tämä ei ole kestävää. Samojen sääntöjen pitää koskea niin kotimaisia kuin ulkomaisia toimijoita, silloin kun kauppaa käydään Suomessa. Reilun ja tasapuolisen kilpailuasetelman aikaansaaminen on tärkeää erityisesti erikoiskaupan toimijoille.

Kansainväliseen verkkokauppaan tarvitaan yhtenäiset pelisäännöt tasavertaisen kilpailutilanteen aikaansaamiseksi. Erikoiskaupan liitto edellyttää, että Suomi toimii aktiivisesti EU-tasolla suomalaisten

yriytysten kilpailuasetelman parantamiseksi. EU:ssa tulee pitää kaupan alan toimintaedellytyksistä kasvavassa kansainvälisessä kilpailussa. Tämä edellyttää paremman sääntelyn periaatteiden jatkuvaa toimeenpanoa ja on erityisen tärkeää pk-yritysten näkökulmasta. Yritysten tuottajavastuuta on laajennettava ulkomaisiin toimijoihin, jotta he kantavat vastuunsa ekologisesta kestävyydestä. Tuottajavastuun laajentaminen ei saa johtaa kotimaisten toimijoiden kustannuskilpailukyvyn heikkenemiseen entisestään.

Erikoiskaupan tulevaisuus on verkkokaupassa. Ilman toimivaa verkkokauppaa erikoiskaupan yritykset, eivät voi laajentaa toimintaansa ja verkkokaupan käyttöönotto mahdollistaa myös markkina-alueen laajentamisen ulkomaille. Pienillä erikoiskaupan yrityksillä ei ole samoja resursseja verkkokaupan kehittämiseen ja markkinointiin, kuin isommilla toimijoilla. Erikoiskaupan liitto peräänkuuluttaa pk-yrityksille suunnattua tukea digitalisoitumiseen sekä kansallisten yhteistyöalustojen kehittämistä.

Verkkokaupan yleistymisestä huolimatta kuluttajat tarvitsevat jatkossakin kivijalkakauppoja ja mahdollisuuksia asioida ja saada asiantuntevaa palvelua paikan päällä. Elävät, turvalliset ja houkuttelevat kaupunkikeskustat ja kauppakeskittymät ovat erikoiskaupan kivijalkamyymälöille

elinehto. Monilla paikkakunnilla keskustat ovat näivettymässä. Tarvitaan vaikuttavia toimia palveluiden säilyttämiseksi. Erikoiskaupan liitto esittää kansallista hanketta kaupunkikeskustojen elävöittämiseksi.

Toimenpiteet toimintaympäristö

- Suomalaisten yritysten tasapuolista kilpailuasemaa pitää vahvistaa saattamalla EU:n ulkopuoliset verkkokaupat samojen velvoitteiden piiriin.
- Otetaan käyttöön erikoiskaupan pk-yritysten verkkokauppojen ja digitaalisten palveluiden 5 000 euron yritysکوhtainen tuki ja tarjotaan erikoiskaupan yrityksille yhteisiä palvelukonsepteja verkkokaupan käyttöönottoon.
- Käynnistetään kansallinen hanke yritysjärjestöjen, yritysten ja poliittisten päättäjien kanssa kaupunkikeskustojen elävöittämiseksi.



Tulevaisuus ja innovaatiot

Kaupan ala tulee muuttumaan merkittävästi 2030-luvulle mentäessä. Yhteiskunnan digitalisoituminen ja ekologisen kuormituksen entistä tarkempi huomioiminen tulevat näkymään vahvasti erikoiskaupan yritysten toiminnassa. Tekoälyn hyödyntäminen digitaalisessa kaupassa ja palveluissa tulee lisääntymään. Sähköisten palvelujen merkitys ja käyttö kasvavat, toimitusketjut automatisoituvat ja kotiinkuljetus lisääntyy. Myös maksaminen tapahtuu yhä useammin verkossa.

Kehitys lisää tarpeita kaupan alan tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnalle. Suomalaiset erikoiskaupan yritykset tulevat tarvitsemaan uudenlaista osaamista ja ajattelua pystyäkseen kilpailemaan kansainvälisesti ja pystyäkseen ennakoimaan kuluttajakäyttäytymisen muutoksia. Myös ekologisen kestävyuden vaatimukset lisääntyvät. Kaupalla ja sen arvoketjulla on huomattava rooli suomalaisessa yhteiskunnassa ja sen muutoksessa kohti hiilineutraaliutta.

Uudet innovaatiot ja teknologioiden

hyödyntäminen vaativat uudenlaista osaamista alan työntekijöiltä. Kaupan alan työtehtäviin tarvitaan jatkossa korkeampaa asiantuntijuutta. Tämä vaatii nykyisten työntekijöiden uudelleenkoulutusta ja kaupan alan huomioimista opintokokonaisuuksien kehittämisessä. Erikoiskaupan liitto edellyttää, että kaupan alan tarpeet huomioidaan nykyistä paremmin suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Tarvitaan tiivistä yhteistyötä elinkeinoelämän ja oppilaitosten välillä tarvittavien osaajien ja osaamisen lisäämiseksi.

Kehittämistoimintaan tarvitaan kannustimia myös pienemmille kaupan alan yrityksille. Suomeen tarvitaan pysyvä, yritysten pitkän aikavälin tarpeisiin soveltuva TKI-rahoitusinstrumentti. Näin voidaan uudistaa kaupan alan yritysten nykyisiä toimintatapoja, toimitus- ja tuotantoketjuja sekä kehittää alan toimintaympäristölle sopivia uusia ratkaisuja.

Toimenpiteet tulevaisuus ja innovaatiot

- Kehitetään koulutusjärjestelmää huomioiden kaupan alan tulevaisuuden vaatimukset ja lisätään koulutuspaikkoja erikoiskaupan tarpeet huomioiden.
- Vahvistetaan suomalaista verkkokauppaosaamista lisäämällä opintopaikkoja ja rahoitusta verkkokauppakoulutukseen.
- Otetaan käyttöön uusi TKI-rahoitusinstrumentti, jonka avulla rahoitusta voidaan kohdentaa nykyistä paremmin pk-yritysten kehittämistyöhön.



Toimivat työmarkkinat

Kaupan ala on yksittäisenä toimialana merkittävin työllistäjä Suomessa. Työmarkkinoita pitää kehittää ja joustavoittaa, jotta kaupan alan yritykset voivat jatkossakin kehittää toimintaansa ja työllistää entistä enemmän ihmisiä.

Kaupan aukioloaikojen vapauttaminen, digitaalisten palveluiden lisääntyminen ja kuluttajakäyttäytymisen muutos asettavat alan toimijoille uudenlaisia tarpeita. Suomi on muuttunut 24/7 yhteiskunnaksi, mutta työlainsäädäntö ei ole seurannut mukana kehityksessä. Työmarkkinoiden toimivuutta ja työvoiman saatavuutta on parannettava työlainsäädännön uudistamisella.

Kaupan alan työntekijöiden palkanmuodostuksessa erilaiset lisät ovat merkittävässä roolissa.

Työtuntien välistä kustannuseroa on kavennettava, jotta erikoiskaupan yrityksen pystyisivät vastaamaan muuttuneen toimintaympäristön vaatimuksiin ja kuluttajien uusiin tarpeisiin. Erikoiskaupan liiton mielestä jokaisen työtunnin, riippumatta sen tekemisen ajankohdasta, pitäisi olla saman arvoinen.

Työvoiman saatavuus on merkittävä haaste myös erikoiskaupan yrityksille. Tarvitaan monipuolisia toimia työvoiman saatavuuden lisäämiseksi. Sosiaaliturvajärjestelmää pitää kehittää niin, että työn vastaanottaminen on aina kannattavaa. Samalla tulee lisätä työperäistä maahanmuuttoa keventämällä siihen liittyvää byrokratiaa.



Toimenpiteet työmarkkinat

- Lisätään työmarkkinoiden joustavuutta ja toimivuutta uudistamalla työlainsäädäntöä niin, että työtuntien hintaa tasataan 24/7 yhteiskunnan tarpeet huomioiden.
- Uudistetaan suomalaista sosiaaliturvajärjestelmää niin, että työn vastaanottaminen ja tekeminen tulee nykyistä kannattavammaksi.
- Lisätään työperäistä maahanmuuttoa keventämällä saatavuusharintaan liittyviä ehtoja ja lisäämällä Maahanmuuttoviraston resursseja hakemusten käsittelyyn.



YHTEYSTIEDOT

Ulla Pöllänen
toimitusjohtaja
+358 50 300 1660
ulla.pollanen@etu.fi

Markus Kalmi
yhteiskuntasuhteiden johtaja
+358 50 555 1157
markus.kalmi@etu.fi

Erikoiskaupan liitto ETU
Eteläranta 10
00130 Helsinki

ETU.FI